

Марти Ахтисари је добио Нобелову награду за мир. То је сада чињеница. Али, да ли су тиме добиле идеје мира и престиж Нобеловог комитета?

Мартиа Ахтисарија познајем од 1989. године. Ахтисари је тада био специјални представник Генералног секретара УН за Намибију, а писац ових редова председавајући Групе 18 несврстаних земаља у Виндхоку, за надгледање процеса независности Намибије. Група НЗ имала је са Ахтисаријем честе састанке, још чешће телефонске контакте. Уочи избора Група несврстаних је уочила многе неправилности на штету СВАПО-а, као далеко најутицајније партије црне већине, а у корист ДТА десничарске странке беле мањине. Све те неправилности, укључујући и акте драстичног насиља према активистима СВАПО-а, Група НЗ је износила Ахтисарију захтевајући предузимање мера. Иако су чињенице биле необориве и широко познате у јавности, Ахтисари их није потврђивао, нити се било чиме обавезивао. Редовно се ограничавао фразом да ће проверити и да ће Групу НЗ накнадно обавестити о налазу, што се, по правилу, није дешавало. Уочи одлучујућих избора који су, због пространства земље и ретке насељености, трајали 3 дана, од пункта Групе НЗ на северу земље добили смо информацију да се у Каприви појасу (Caprivi strip) и шире из авиона бацају леци да SWAPO позива своје чланове и симпатизере да не излазе на гласачка места првог и другог, већ тек трећег дана гласања. Из хотела „Calahari Sands“, у коме је било седиште Групе НЗ, позвао сам Ахтисарија и замолио га за званичну информацију о лецима. Указао сам да бацање летака такве садржине изазива смутњу у бирачком телу и да нанесу директну штету SWAPO-у. Ахтисари је одговорио да је то дезинформација. Сутрадан су медији потврдили да је летке авионима растурила десничарска ДТА.

Ахтисари није спречавао нарушавање услова за праведне и фер изборе у Намибији. Прелазео је преко кршења тих услова од стране ДТА тесно повезане са режимом апартејда у Јужној Африци, америчким, британским и холандским капиталом. Његов циљ је био да учини све што је потребно да Сам Нугума и СВАПО не добију више од две трећине гласова јер у том случају малобројна белачка ДТА не би ушла у прву владу независне Намибије. Ахтисари је остварио задати циљ: СВАПО је био апсолутни победник, али је био принуђен да формира коалициону владу са ДТА. Ипак, најважнији и најупечатљивији био је сусрет са Ахтисаријем у Белом Двору у Београду 2. и 3. јуна 1999. године када је презентиран текст који ће касније бити познат као докуменат Милошевић – Ахтисари – Черономирдин а којим је окончана агресија НАТО на Србију (СРЈ). Учествовао сам у разговорима Председника Слободана Милошевића са Ахтисаријем и Черономирдином, а са Ахтисаријем сам имао и одвојен разговор у Старом Двору у коме је била његова привремена резиденција.

Званични разговори су вођени за столом у трпезарији Белог Двора. Након речи Председника Слободана Милошевића и Милана Милутиновића добио сам прилику да и сам изнесем запажања о садржини презентирног текста.

Поред осталог, поставио сам питање – зашто се у документу који је предмет разговора као основ наводи поглавље 7. Повеље УН које предвиђа акције за случај повреде мира и аката агресије (од стране СРЈ!, прим.аут.), а не поглавље 6. Повеље УН које се односи на мирно решавање спорова, што је било договорено у серији разговора Милошевић-Черномирдин који су претходили. Ахтисари је лаконски одговорио:

Зато што смо се ја и мој брат Черномирдин тако договорили.

Било је то „објашњење“ достојно америчког генерала Весли Кларка, команданта НАТО снага које су тада ушле у 72. дан непрекидног разарања Србије, или немачког генерала Клауса Нојмана, начелника Штаба НАТО. Ахтисари је ипак, претендовао да наступа у име ЕУ и УН, не у име НАТО, или Пентагона.

Черномирдин се, без снебивања, благо осмехнуо у знак сагласности са својим побратимом. Ни њему није сметало што је претходних дана и седмица више пута понављао Слободану Милошевићу да је став Председника Бориса Јељцина, дакле, Русије, да ће се документ о окончању агресије позвати искључиво на главу 6. Повеље УН и да од тога неће бити одступања по цену руског вета у Савету Безбедности УН.

Јасно је, дакле, да Марти Ахтисари јуна 1999. године није био у функцији европског политичара, дипломате-миротворца, па ни преговарача, већ доносилац ултиматума САД и НАТО-а. У тандему са Черномордином, као ојачањем. Ахтисари, као да је желео да маљем закуца – Руси на које ви толико рачунате, нису више ваша словенска, православна браћа, већ наши, проијатељи Запада, Клинтона, Талбота... Иако је више година провео на дужности заменика Генералног секретара УН, није му сметало што је радећи за рачун САД и НАТО-а оправдавао агресију, кршење Повеље УН и улоге Савета безбедности.

А какав однос Ахтисари има према датој речи, која је уз то написана и одштампана, нека илуструје цитат из његове књиге „Мисија у Београду“ („Филип Вишњић“, Београд, 2003.).

У тој књизи (стр. 44 и 45.) Марти Ахтисари, поред остлог, каже:

„Уствари, по мом мишљењу, било би корисно да се, за разлику од Рамбујеа, држимо тога да Косово остане део Србије са широком аутономијом. Независност би нарушила осетљиву равнотежу на Балкану... Акоби се Косово отцепило од Србије, успоставило би некакве односе са Албанијом. То би се могло десити тако што би се Косово или сјединило са Албанијом или Албанија са Косовом. Сматрао сам да би ма коју комбинацију изабрали резултат представљао смртну опасност за Србију на чијој територији је живео и даље живи велики број етничких Албанаца. У Македонији такође живи велики број Албанаца и они не би били задовољни својим положајем уколико би иза њене границе настала независна албанска држава. У том случају једини начин да Југославија постигне равнотежу било би прикључење српских области Босне Србији. То би изазвало ланчану реакцију због које би се распао читав Балкан и све би се морало радити испочетка“.

Тако написа Ахтисари 2002. Само три године касније, уз велико ангажовање његових америчких пријатеља, Ахтисари као представник УН, почиње своју улогу наводног посредника у преговорима Београда и Приштине о статусу Космета. Преговори се формално воде на основу резолуције СБ 1244 (1999.), у Бечу, а у пракси, против њене суштине. Ахтисари заборавља шта је написао. Састанци се одржавају под снажном пресијом необјашњиво кратких рокова које диктирају Вашингтон, Лондон и Брисел. Уствари, симулација преговора при чему једна, српска страна, од рунде до рунде, снижава праг својих интереса, а друга, албанска, мирно слуша, посматра и чека да време истекне и добије на тањиру оно што јој је обећано још фебруара 1999.

Бечки сусрети се показују као иновирана реприза Рамбујеа. Ахтисари је преузео улогу Американца Кристофера Хила, а Аустријанац Албер Роан улогу свог земљака Волфганга Петрича. Овога пута сусрети су без сенке „наређења за акцију“ НАТО-а (ACTORD), али под претњом да су Албанци фрустрирани, може доћи до новог погрома Срба за које ће бити одговорна Влада у Београду, да Србија својом нефлексибилношћу губи темпо на путу ка евро-атлантским интеграцијама, да њен преговарачки тим не води рачуна о потреби бољег живота својих грађана. И све тако док Ахтисари није презентирао план за одцепљење Космета од Србије. Ко га је и где саставио, на страну, али Ахтисари му спремно позајмљује своје име и тако, улази у историју као архитекта и технолог „контролисане независности“ Косова и Метохије. Другачије речено – разбијања Србије. Доследност у улози која је зачета јуна 1999. презентацијом ултиматума Србији (CPJ) у име САД и НАТО-а одговорних за агресију, Ахтисари 2007. испољава на тако што поново крши универзалне принципе међународног права, Повеље УН и Завршног документа ОЕБС-а и презентује ултиматум за једнострану сецесију, чиме доприноси остваривању основног циља оружане агресије.

Недвосмислени је закључак да Ахтисари има високе заслуге за допринос остваривању интереса САД и НАТО, не само на Балкану и у Европи, већ и иначе. Да ли је то основ да добије Нобелову награду за мир питање је утолико основаније што су се и САД и НАТО широм глобуса компромитовали не као фактори мира, већ као фактори застрашивања, агресије, окупације и дестабилизације под лажним изговорима. Не говори ли о томе, макар индиректно, и резултат недавног гласања у Генералној скупштини УН о предлогу српске резолуције да се о једностраној сецесији Косова и Метохије изјасни Међународни суд правде у Хагу.

Приштина ликује. Њени покровитељи такође. Србија, за разлику од албанског сепаратистичко-терористичког руководства, сигурно нема разлога да у најновијој одлуци Нобеловог комитета види знак охрабрења, или афирмацију европских вредности у које верује. Зато, не сме да ћути, јер ће бити погрешно схваћена. Или, још горе, може, далеко било, бити поново принуђена да полаже црвени тепих неком новом Ахтисарију, Роану, Кацину...

Аутор је председник Београдског форума за свет равноправних